

Hz. Mevlânâ'yı Okumak

“Ben Be'nin Altındaki Noktayım”

“I Am the Dot Under the Bâ”
Reading Hadrat Rumi

Sadık **YALSIZUÇANLAR**

Modern zamanların kalbi yaralı ve zihni örselenmiş biçareleri olarak bizler, kendi irfani geleneğimizin kaynaklarını okuma konusunda kaygı verici engellerle karşı karşıyayız.

Bunun ötesinde, irfani ve hikemi eserlerin okunmasında şöyle bir sorunla da yüz yüzeyiz: Bu eserler, müelliflerinin manevi tecrübeleri olduğundan, bizim onları sözelimi modern anlatılar gibi ‘okuyup’ anlamamız ve istifade etmemiz hayli güç.

Bu bağlamda önümüzdeki yıl Hz. Mevlana etrafında yapılacak muhtemel çalışma ve etkinlikler baştan böylesi ciddi tehlikelerle karşı karşıya.

Örneğin bir Hz. Mevlana filmi çekilecekse, bunun her şeyden önce metninde, senaryosunda ve tretmanlarında Hz. Pîr’in manevi dünyasının nasıl yansıtılacağı ciddi bir sorun.

Bizim irfani geleneğimizin bu büyük bilgeleri, eserle-

As the broken hearts and crumpled minds of modern era, we are facing ominous obstacles in reading the resources of our own tradition.

Moreover, when it comes to read the works of gnosis (irfân) and wisdom (hikmet), we are also facing a problem as such: Since these works are based on the spiritual experiences of their authors, it is for instance considerably difficult for us to ‘read’, understand and benefit from them as we can do with modern narratives.

In this context, potential studies and activities that would be carried out next year around Hadrat Rumi are already subject to serious dangers as such.

For example, if a movie on Hadrat Rumi is to be shot; it is, before anything else, a serious problem of how to project the spiritual world of Hadrat Pîr on the plot, scenario and treatment.

These great sages of our gnostic tradition can be found inside their works. Moreover, since their works merely consist of their own “testimonies”, and as they are even one among thousand testimonies, insurmountable obstacles shall be awaiting the producers of such If Had-

Kufi mâil yazı "El ilmü noktâtün ve keserühâ el câhilûn"

A kufi square script "El ilmü noktâtün ve keserühâ el câhilûn" (Knowledge is a dot; the ignorants have multiplied it)

rindedir. Kaldı ki, eserleri ‘müşahede’lerinden ibaret olduğu, hatta binlerce müşahedatından biri olduğu için, filmi gerçekleştirecekleri aşılması güç mânâlar beklemektedir.

Söz konusu Hz. Pir olacaksa, O’nun sırları ve hakikati, büyük oranda Mesnevi-i Şerif’te aranmalıdır.

Mesnevi-i Şerif ise, şerhsiz ve kılavuzsuz okunursa yine de feyze medar olabilir ama bu kavrayış daima, hatta yer yer yanlıştır.

Buradan hareketle denebilir ki, bir Hz. Mevlana filmi veya anlatısı gerçekleştirecek olanlar, en azından iki üç Mesnevi Şerhi’ni mutlaka dikkatle, döne döne okumalıdır.

Bunlar arasında Bursevi’nin şerhi âcizane kanaatimce en değerli, en fazla ilgi ve dikkati hak edenidir. Şefik Can üstadın da şerhi son derece nitelikli olmakla birlikte Bursevi şerhi vazgeçilmezdir.

Mesnevi’nin tümü, ilk on sekiz beyitte saklıdır. İlk on sekiz beytin sırrı ilk beyittedir. İlk beytin gizi ise, be harfindedir, be harfi ise altındaki noktada gizlidir.

Efendimiz’den naklen rivayet edilmiştir ki: ‘Kuran Fatiha’da, Fatiha Besmele’de, Besmele be harfinde, be harfi ise ayırt edici bir noktada gizlidir, işte ben, o ayırt edici noktayım.’

Bursevi şerhinden öğreniyoruz ki, Mesnevi’de, şikâyet, hikayet’ten önce gelmektedir:

“Yarılmış gönlüme senden ulaşan her ney oluşu, kabrimin başında inleyen ney olur. Ben, canın canından şikâyet ediyorum, fakat şikâyetçi değilim, sadece rivayet (hikâyet) ediyorum. O canın dudağından uzakta inleyen bir neydir. Dinle neyden hikâyet ediyor, o şeker gibi dudaktan ayrı kalmış, ayrılıklardan şikâyet ediyor... Ben, be’nin altındaki noktayım... Cümle mana bir imiş, bunca tekrar nedir... Her şey benimle ayakta durur (veted, sütun, insan-ı kamil)...”

Bursevi be’nin sırlarını açıklarken şu şerhleri düşünüyor:

Besmeleye uygunluğu. Tevbe suresi, besmelesiz inmiştir lakin be ile başlar.

‘Bışnev...’le başlaması, bu anlamda Mesnevi-i Şerif’in besmeleye uygun biçimde ve adeta besmeleyle başladığı anlamına gelir.

O’nunla, O’nun adına ve O’na başlamak...

rat Pîr is in question, his secrets and his truth (haqîqa) need to be searched mainly inside Mathnawi-ye Sharif.

As for Mathnawi-ye Sharif, even without any commentary (şerh) or guide, it is still possible to draw inspiration, but such perception will be partly or even altogether wrong.

Thus, for people who intend to realize a movie or a narrative on Rûmi, it is absolutely a must to read carefully and time and again at least two or three different commentaries of the Mathnawi.

In my humble view, among these, Bursevi’s commentary is the most valuable and remarkable one deserving interest. Although the commentary by Professor Şefik Can is of great value, Bursevi’s work is the most indispensable.

The essence of the entire Mathnawi is actually embedded in its first eighteen couplets, while the secret of these first eighteen is hidden in the first one. In turn, the secret of the first couplet is found in the letter “ba”, which is implicit in the dot beneath it.

It was mentioned by our Prophet (pbuh) that: “The complete knowledge of the Holy Qur’an is contained in the Fatiha (Opening). And all the knowledge at Fatiha is contained within the Basmala (Bismillah al-Rahman al-Rahim). And all the knowledge in the Basmala is contained in the letter ‘ba’. And the letter ba is contained in a distinctive dot (nuqtah); and I am this dot.”

We learn from Bursevi’s commentary that in the Mathnawi complaint (şikâyet) precedes the narrative (hikâyet):

“Every reed (ney) hole from you destined to my severed heart turns into a reed wailing at my grave. I complain about the soul of the soul. Yet, this is not a grievance, but rather a narrative (story). It is a reed wailing far from the lip of the soul. Listen to the reed’s narration; it remained separate from those sweet lips, complaining about its separation ... I am the dot under the “bâ”... All meanings turned out to be the same, so what of all these repetitions... Everything stands with me, the pillar (sütûn), the perfect man (al-insân al-kâmil) ....”

Bursevi makes the following commentaries when explaining the secrets of the letter “ba”:

Its harmony with the Basmala. The Surah at-Tewbah was revealed without the “Basmala”; yet begins with the letter “ba”.

Likewise, the Mathnawi-ye Sharif also begins with “bishnev...” (listen), meaning that it complies with the Basmala, as if it begins with it.

Beginning with Him, beginning in His name and beginning on Him....

And finally, “bishnev...” ends with the letter “nun”; and

Ve 'Bişnev...' nun ile biter, 'ben, be'nin altındaki noktayım sırrı gerçekleşir.

Toplayıcı nun, kitabın anasıdır. Kitabın aslı varlıktır. 'Alan bir kıldan alır' ancak. 'Her şey, benimle ayakta durur.' Var olanlar, melekûtlarıyla kaimdir, ayakta durur; melekût, Allah'ın kudret elindedir.

Be, başlangıca ve o başlangıcın Mesnevi olduğuna işarettir, be'nin sayısal değeri 2'dir, bu bakımdan anlamlıdır.

Bir, elif'tir, be, ikincidir.

Elif, yani 1, Vahidiyyet'in imgesidir. Allah, tecelli aleminde vahittir, tecellinin olmadığı gayb alemlerinde ehad'dir, tek'tir, ona mutlak teklik, ehadiyyet denir.

Be, Latif ism-i şerifinden doğar. Mesnevi-i Şerif, Latif olan Bari isminin tecellisidir. Ruhun lütfu olmadıkça, hakikatlerin ve latifelerin âlemine girmek imkânsızdır.

Be, yaratılışın belirmesine işarettir. İnsan, taayyün'de, elif biçimindedir. Mesnevi, görünen ve görünmeyen âlemlerin sırlarına ilişkin olduğundan, be, elif'e tercih edilmiş, ondan önce gelmiştir. Çünkü insanın yaratılışı, taayyün'e tâbîdir. Be kelimesinde, bu yüzden elif be'ye tâbîdir. 'Evvel olan evveldir' sırrınca, be, öne alınmıştır.

Be'nin altındaki birlik noktası, Allah'ın öncesizlik düzeyindeki belirlenimine işarettir. İnsanın sırrı buradan gelir. Bişnev'deki ikinci nokta (ş'deki), Yaratıcı'nın sıfatlarının belirmesine işarettir. Sultani Ruh, onun mazharıdır. Üçüncü nokta (ş'deki) fiillerin (ef'al) belirmesine işarettir. Hayvani Ruh, onun mazharıdır. Be ile başlangıçta, biçim ve anlamın gerçekleşmesine imada bulunmaktadır. Hz. Ali'den de naklen, 'be'nin altındaki noktayım' ifadesindeki sır, insanın halife oluşuna, hilafetinin başlangıcına ve Muhammedi Hakikat'in kapsamına işarettir. Ruhların nakışları, cisimlerin suretleri, tabii maddeler ve unsurlar, Muhammedi Hakikat'ten oluşturulmuş, doğmuş ve yansımıştır. Bu sonsuz çokluk, o sınırsız birlik'ten gelir. Be'nin noktası tekrarlanınca te ve se olur. Bu belirmedeki artış, be'nin birliğine engel olmaz. Bu sırdandır ki, 'her şeyde O'nun için bir delil vardır. Bu delil, O'nun bir olduğuna işaret etmektedir.'

Be, elif'e göre münkesir, kırık çizgidir. Bu, tevazu, dolayısıyla da yücelme nedenidir. 'Allah için tevazu gösterenin, Allah derecesini yükseltir' buyrulmuştur.

thereby the secret of 'I am the dot beneath the "ba"' is revealed.

The rounding letter "nun" is mother of the book. The essence of the book is existence, 'He who learns can learn from a piece of hair on a sheepskin'. 'Everything stands with me'. Those who exist do so with their angelic realm (Alam al-Malakut); the malakut is in the hand (power) of Allah

"Ba" signifies the beginning, which is the Mathnawi. The numerical value of "ba" is '2', which holds meaning in this respect.

"Aleph" is the one and "ba" is the second.

So "Aleph", namely '1', symbolizes the Oneness (wahidiyah). Allah is One (wahid) in the world of Self-manifestation (tajalli), Peerless (al-Ahad) in the unseen spiritual world (Alam Al-Ghayb) where Self-manifestation is non-existent. This is called the Absolute Unity; that is, ahadiyah.

"Bâ" originates from the name al-Latif. The Mathnawi-ye Sharif is the Self-manifestation of the Name "al-Bari" which is al-Latif. Unless the Spirit grants the favor, it is impossible to step into the realm of haqiqah (truths) and latifa (subtle substances).

"Bâ" signifies the manifestation of Creation. At the stage of "ta'ayyun" (determination), human takes the shape of "aleph". Since the Mathnawi involves the mysteries of the seen and unseen realms, "ba" was preferred over and precedes "aleph". For the creation of man is subject to the "ta'ayyun". This is the reason why "aleph" is subordinate to "bâ" in the word "bâ". As revealed by the secret 'The first has the precedence', "bâ" was brought forward.

The "dot" of under "ba" signifies the determination of Allah at the eternal level of the beginningless. This is where the secret of mankind comes. The second "dot" in "bishnev" (on the letter ش / shin) refers to the manifestation of the Creator's attributes. Here, the Sultani Soul (Rûh-ı Sultânî) is its object (mazhar). The third "dot" on the letter shin implies the manifestation of the divine acts (ef'âl). Its object (mazhar) is the Animal Soul (Rûh-ı Hayvânî). The letter "bâ" purports to the realization of form and meaning in the beginning. As narrated from Hadrat Ali, the secret underlying the expression "I am the dot under the bâ" refers to the fact that human is the caliph of God on earth, the beginning of his 'caliphate' and the extend of the Mohammedan Truth (al-Haqiqah al-Muhammediyye). The imprint of souls, the form of things, and natural substances and elements were all created, born and reflected from the Mohammedan Truth. This infinite multitude originates from that infinite Oneness. If we are to add further dots under "bâ", it then becomes "tâ" and "thâ". An increment in such manifestation does not mean any prejudice to the unity of "bâ". It is through this secret that 'in

Be, Arapça ve Farsçada bitişirme ve kavuşturma işlevi görür. Be ile başlaması, Mesnevi'nin aslı olana ve sılaya kavuşturma işlevini ima eder.

Be'nin tek noktası, himmetinin yüceliğine işaret eder. Böylece birlik'ten başka nesneyi kabul etmez. Bu hikmetendir ki, 'Sen Allah de, sonra onları bırak' buyrulmuştur.

Be, âmil harftir, imal ettiğini kendisi gibi çoğaltır. Be'nin durumu, kâmil mürşidin haline benzer. Kâmil mürşid, kendine gerçek inkisarla tasarrufta bulunduğu gibi, müritlerini de nefsi emarenin kötülüklerinden kurtarır ve alçakgönüllü kılar.

Be, Hz. Pir'in doğum yerine, Belh'e işaretler.

Berr adını ima eder.

Bahr demektir ki, Mesnevi-i Şerif, kıyasız bir denizdir.

Be, bidayet'in de yani başlangıcın da ilk harfidir. Vs. vs. vs...

Bursevi'den nakletmeye çalıştığımız bu notlardan da anlaşılacağı üzere, Hz. Pir'in gerçekliği Mesnevi'dedir. O, dikkatle okunmadan ve anlaşılmadan hakiki anlamda bir Hz. Mevlana veya Mevlevîlik filmi gerçekleştirmek, bir anlatı yazmak, bir tiyatro eseri ortaya koymak imkânsızdır.

Böylesi bir bakış açısı ve yaklaşımdan uzak, anakronik, sığ, akılcı, tarihsel, sosyolojik vs. bakış açıları o sahilsiz ummanı gerçek anlamda anlatmaktan uzak olacaktır.

Hz. Mevlana'yı ve onun irfani sırlarını ancak, onun eşliğinde medet bekleyenler anlayabilir.

Kaldı ki bu da bir nasip meselesidir. Vesselam...

everything there is an evidence for Him'. Such evidence signifies His Unity.'

In comparison to aleph, bâ is a bended, glyphic (munk-esir) line. This humility, therefore, is a reason for exaltation. The Prophet (pbuh) said: "Whoever adopts humility for the sake of Allah is exalted in ranks by Him."

Both in Arabic and Persian, the letter "bâ" serves the function of articulation and unification. That it begins with "bâ" implies that the Mathnawi's function of reuniting with the original and the homeland (sıla).

The single dot of bâ refers to the glory of its himmat (exalted). Thus, it excludes all things other than Oneness. That is why the maxim of wisdom was revealed: "Say Allah, then leave them to plunge in vain discourse."

Bâ is the dynamic letter: Just like its own, it multiplies what it generates. The case of bâ is analogous to that of the perfect spiritual guide (al-murshid al-kamil). While the perfect spiritual guide behaves towards himself in an act of refraction, he also frees his disciples (mürid) from the wickedness of the inordinate, commanding self (al-nafs al-ammara) and thus, encourages them towards humility.

Bâ refers to the place of birth of Hadrat Pîr; that is, Balkh.

It also implies the name al-Barr (The Beneficent).

It means "bahr", the Mathnawi-ye Sharif, which is a sea without a shore.

Bâ is the first letter of al-bidaya, namely, the beginning. And so on...

As evident from these remarks we have been trying to narrate from Bursevi, the truth of Hadrat Pir is contained within the Mathnawi. Without a thoroughly, carefully reading and understanding the work, it would be impossible to produce an authentic movie, write a narrative or a drama on Hadrat Rumi or Mawlawiya.

Such perspective as well as any anachronistic, shallow, rationalistic, historicist, sociological, etc. point of view would be far from truly narrating this ocean without a shore.

Only those who await madad (spiritual support) at the threshold of Hadrat Rumi are able to understand him along with his gnostic secrets.

Yet, all in all, this is a matter of destined share (nasib). Wassalam...